

Styrande dokument

Policy för säkerhet vid vattennära anläggningar

Fastställd av kommunfullmäktige 2015-09-14, § 126

Gäller från och med 2015-09-29

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	3
2.	ORGANISATION OCH ANSVARSFÖRDELNING	4
3.	REGELVERK (SRV 2007:5)	5

1. Inledning

Oskarshamn är en kustkommun. Hela kommunen gränsar i öster mot Östersjön, med en 32 mil lång kuststräcka. Det finns drygt 5 400 öar med en sammanlagd strandlinje på 117 mil. Dessutom finns det mer än 200 insjöar i kommunen.

Med detta som bakgrund är det inte särskilt märkligt att olika aktiviteter i anslutning till vatten, är något mycket frekvent förekommande i vår kommun. Det kan handla om fiske (året runt), båtliv (året runt dock med tydlig tyngdpunkt under sommarhalvåret), skridskoåkning vintertid, och allmänt fritidsliv i anslutning till vatten sommar- såväl som vintertid.

Syfte

Eftersom ett stort antal människor tillbringar en hel del tid i både hamnar och på badplatser, är det av vikt att kommunen har en entydig linje i hur säkerhetsfrågorna kring vattennära anläggningar hanteras.

Hamnsäkerhetspolicyn är ett kommunövergripande allmängiltigt dokument, som beskriver hur det förebyggande säkerhetsarbetet ska bedrivas, och vilken utrustning för vattenlivräddning som ska finnas vid vattennära anläggningar.

Bakgrund

Det finns ett stort antal vattennära anläggningar i kommunen, och de har över tid hanterats olika ur ett säkerhetsperspektiv. Anledningen till detta är sannolikt att både ägarförhållanden och nyttjanderättsformer varierar, och det har efter hand blivit alltmer tydligt att det behövs en enhetlig linje kring säkerhetsfrågorna.

Mål

Målet för säkerhetsarbetet kring vattennära anläggningar är att antalet människor som dör till följd av drunkning ska minska.

Giltighet och uppdatering

Denna policy fastställdes av Kommunfullmäktige 2015-09-14, och gäller tills vidare. Kommunstyrelsen ansvarar för att den hålls uppdaterad, och vid behov lyfts till Kommunfullmäktige för revidering.

2. Organisation och ansvarsfördelning

Skötsel och drift

Fritidsavdelningen inom Bildningsförvaltningen ansvarar för skötsel och drift av de kommunala badplatserna.

Tekniska Kontoret ansvarar för skötsel och drift av samtliga hamnanläggningar i kommunen, utom det inhägnade område som nyttjas av Oskarshamns Hamn AB.

Ovanstående ansvar innefattar i och med denna policy även ansvaret för förebyggande säkerhetsarbete och utrustning för vattenlivräddning.

Tillsyn

Enligt 5 kap. 1 § Lagen om skydd mot olyckor (2003:778), ska kommunen utöva tillsyn över efterlevnaden av lagens krav.

Räddningstjänsten ansvarar för att ovanstående tillsyn förrättas med regelbundenhet.

3. Regelverk

Utrustning för livräddning samt säkerhetsarbete

2007 utfärdade dåvarande Statens Räddningsverk (SRV) allmänna råd och kommentarer om utrustning för vattenlivräddning vid vattennära anläggningar (SRVFS 2007:5).

Dessa föreskrifter gäller än idag, och är det som den nuvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) hänvisar till i dessa frågor.

Även Svenska Livräddningssällskapet bygger sin information och sina råd om livräddningsutrustning på samma föreskrifter.

Med detta som grund använder kommunen SRVFS 2007:5 till att dels definiera vilken utrustning som ska användas på olika typer av vattennära anläggningar, och dels beskriva hur det systematiska säkerhetsarbetet ska bedrivas på dess anläggningar.

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om utrustning för vattenlivräddning vid hamnar, kajer, badplatser och liknande vattennära anläggningar;

beslutade den 17 december 2007.

Dessa allmänna råd och kommentarer behandlar de krav på utrustning för vattenlivräddning vid hamnar, kajer, badplatser och liknande vattennära anläggningar som kan ställas med stöd av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. Allmänna råd är inte tvingande. Deras funktion är att förtydliga innebörden i en lag, i en förordning eller i myndighetsföreskrifter, och att ge generella rekommendationer om deras tillämpning.

Allmänna råd är markerade med grå bakgrund.

Definitioner

I dessa allmänna råd används följande begrepp med angiven betydelse.

Badplats Avser en plats där åtgärder vidtagits för att skapa goda möjligheter för bad. Åtgärderna kan exempelvis vara att man anlagt bryggor, badstegar, toaletter, parkeringsplats eller ytor för solbad. Undantag gäller för platser som utgör del av privat tomtmark och där badmöjligheter inte ingår i någon annan verksamhet som riktar sig mot en bred krets av personer.

Hamn Avser bryggor, kajer, pirar och till dessa hörande områden som iordningställts för förtöjning av båtar eller fartyg.

Kaj Avser plats som anlagts för förtöjning av båtar och fartyg. Sådana platser kan även finnas i bostadsområden. I definitionen ingår även andra liknande strandskoningar eller promenadstråk för allmänhetens möjlighet att vistas nära vatten vid hav, sjö, vattendrag eller kanal.

Lagen om skydd mot olyckor och dess tillämpning

Enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Enligt 3 kap. 1 § ska kommunen, för att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljön, se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.

Enligt 3 kap. 3 § ska en kommun ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. Målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser ska anges i programmet. Där ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Lagens krav på livräddningsutrustning m.m. enligt 2 kap. 2 § gäller endast för byggnader eller andra anläggningar. En anläggning i lagens mening är en plats som på något sätt gjorts i ordning och används för ett visst syfte av ägaren eller nyttjanderättshavaren.

Naturliga badplatser vid stränder, sjöar och vattendrag, utan bryggor, badstegar, omklädningsrum eller liknande arrangemang är exempel på platser som inte omfattas av lagen. Andra exempel på platser som inte omfattas är naturhamnar för fritidsbåtar.

Det riskanalytiska arbetet som ligger till grund för kommunens handlingsprogram bör också behandla risken för drunkning och var det finns behov av utrustning för vattenlivräddning.

Utrustning för vattenlivräddning

Behovet av utrustning för vattenlivräddning

Utrustning för vattenlivräddning bör finnas vid kajer, kanaler och andra vattendrag i tätorter där det är vanligt att människor är nära vattnet. Livräddningsutrustning bör även finnas vid badplatser och hamnar.

Vid olyckstillbud i vatten eller på isar krävs att den nödställda själv har möjlighet att rädda sig eller kan få snabb hjälp. För räddning av en nödställd behövs därför omedelbar tillgång till väl fungerande livräddningsutrustning. Vid speciella förhållanden kan det även finnas behov av livräddningspersonal på plats.

Behovet av livräddningsutrustning kan vara särskilt stort i närheten av broar och gångvägar, djupt vatten, starka strömmar och där många människor eller barn brukar vistas nära vatten. Behovet av utrustning kan variera med hänsyn till årstid och speciella arrangemang, men på många platser finns behovet året om.

Typ av utrustning för vattenlivräddning

Där det finns behov av utrustning för vattenlivräddning bör det finnas livboj. Fasta kajstegar eller trappor bör finnas om det är svårt att komma upp ur vattnet på annat sätt. Vid höga kajkanter, där det är svårt att nå en nödställd från land eller där det är djupt vatten direkt vid land eller brygga, bör det även finnas livräddningshake och livräddningsstege. Räddningsbåt/flotte bör finnas på särskilt riskutsatta platser.

Platser invid land får ses som särskilt riskutsatta och i behov av räddningsbåt/flotte om det kan antas att en nödställd, till exempel på grund av strömt vatten, kan föras så långt ut från land att det inte går att nå den nödställda från land genom att kasta en livboj eller där det kan förväntas vara svårt för allmänheten att undsätta en nödställd på annat sätt.

Hur utrustning för vattenlivräddning bör placeras

Utrustning för vattenlivräddning bör placeras där risken för olyckor är speciellt stor eller där många människor kan förväntas uppehålla sig. Utrustningen bör sättas upp väl synlig och nära vattnet. I tätorter och i hamnar bör utrustning för vattenlivräddning placeras med högst 200 meters mellanrum. På badplatser bör utrustningar placeras med högst 100 meters mellanrum. Fasta kajstegar bör placeras med högst 50 meters mellanrum.

En signalvimpel på livräddningshaken gör det lättare att se livräddningsutrustningen.

Krav på livräddningsutrustningen

Den livräddningsutrustning som används bör uppfylla nedanstående krav. Utrustningen bör vara enkel att använda utan särskilda förkunskaper. All lös utrustning som används bör kunna flyta för att inte gå förlorad i en nödsituation. Livräddningsposter och fasta kajstegar bör markeras med reflexer eller avvikande färg så att de syns tydligt. Livräddningsutrustningen bör märkas så att det klart framgår att den enbart är avsedd för livräddning. Det bör också framgå till vem man kan anmäla skadegörelse eller brister i utrustningen.

Livboj

Ett flythjälpmiddel för att rädda en nödställd person i vatten. Räddaren kan befinna sig på land eller i vattnet. Bojen är normalt försedd med en livbojslina men kan vid långgrunda stränder och isfritt vatten även användas utan lina. Bojen bör kunna bära minst två personer.

Livbojslina

En lina som är fastsatt i en livboj och används för att dra in livbojen med den räddade personen. Linan bör vara skyddad så att den inte förstörs av solljus. Den bör vara ca 25 meter lång.

Livräddningshake

En stång som är försedd med en spretande trekrok. Den används för att dragga efter den som sjunkit under vattenytan eller för att nå och hålla uppe en person som fallit i vattnet vid kajer eller liknande. Haken bör vara minst 5 meter lång. Haken tjänar även som ”flaggstång” för signalvimpel.

Undsättningsstege (livräddningsstege)

En bärbar stege med hakar som används för att ta sig ner till eller upp från vattnet vid en kajkant eller liknande. Den kan också användas som hjälpmedel för att dra upp en nödställd från vattnet, eller som bår.

Fast kajstege

En fast monterad stege eller lejdare vid en kaj eller liknande som används för att ta sig ner till eller upp från vattnet. Kajstegen bör vid lägsta vattenstånd alltid nå minst en meter under vattenytan¹.

Livräddningsbåt/flotte

En båt eller flotte som är speciellt avsedd och utformad för livräddning. Den bör vara lätt att hantera utan förkunskaper. Den bör vara olåst och placerad så att den kan användas snabbt och lätt.

Underhåll och egenkontroll

Egenkontroll ingår som en viktig del i ett systematiskt arbete med säkerhet. Den som ansvarar för en anläggning med utrustning för vattenlivräddning bör upprätta en plan där rutiner för regelbundet underhåll av utrustningen fastställs. En sådan egenkontroll kan ingå i ansvaret för annan daglig kontroll av exempelvis renhållning, sanitära inrättningar, parkeringsplatser m.m.

Tillsyn

Som framgår av 5 kap. 1 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, utövar kommunen tillsyn över efterlevnaden av lagens krav, bland annat över att ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar i skälig omfattning håller utrustning för livräddning vid brand eller annan olycka.

Tillsynsarbete kring vattensäkerhet kan exempelvis behandlas i kommunens handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor.

Kommunen bör regelbundet kontrollera att livräddningsutrustningen finns på avsedd plats, är hel och funktionsduglig samt väl synlig.

Följande lista kan tjäna som vägledning. Kontrollera att

¹ Motsvarande krav finns även i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:9) om hamnar.

- all utrustning är placerad så att den lätt och snabbt kan användas
- livbojar med lina är hela och hänger på plats samt att linan är skyddad mot solljus
- livbojens upphängningsanordning är hel och ordentligt fastskruvad
- skaft och krok på livräddningsshakar är intakta
- sprickor eller rötskador inte finns på undsättningsstegar, (lämpligen genom belastningsprov med ca 90 kg på stegens mitt)
- hake och stegar har ordentliga fästen och är rätt fastsatta på upphängningsstolpen
- fasta kajstegar håller och att de är intakta även under vattenytan. Kontrollera också om reflexer eller markeringsmålning behöver förbättras
- åror, åornas infästningar, linor och skrov på livräddningsbåt eller livräddningsflotte är hela
- livräddningsbåt på land ligger upp- och nedvänd, samt att
- livräddningsflottens ställning är hel och att flotten är väl förankrad men inte låst.